

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา เปรียบเทียบผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มกับโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองต่อภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนภาวะทางอาชีพโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ตามสมมติฐาน ดังนี้

จากสมมติฐานที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า "นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มจะมีภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง และนักเรียนในกลุ่มที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือควยวิธีใด ๆ" เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่านักเรียนในกลุ่มทดลอง (A) ที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีคะแนนภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนในกลุ่มทดลอง (B) ที่ได้รับโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง และนักเรียนในกลุ่มควบคุม (C) ที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือควยวิธีใด ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้จะเป็นผลมาจากปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. กิจกรรมที่ใช้ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม
2. กระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม

มีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมที่ใช้ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำให้ส่งเสริมองค์ประกอบของภาวะทางอาชีพที่ทัศนคติในการเลือกอาชีพ ตามแนวคิดของ ไครท์ส (Crites 1973 : 11-12) ซึ่งกล่าวว่า ภาวะทางอาชีพที่ทัศนคติในการเลือกอาชีพ มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ การมีหลักการในการเลือกอาชีพ การมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การมีอิสระในการตัดสินใจ

และการมีส่วนร่วมในกระบวนการ เลือกอาชีพ ซึ่งกิจกรรมที่ใช้ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มได้ส่งเสริมองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพทั้ง 5 ประการดังนี้

1.1 กิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีหลักการในการเลือกอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการเข้ากลุ่มครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ได้แก่ "การสำรวจความสนใจกิจกรรมทางอาชีพ" "การสำรวจทักษะทางอาชีพ" "การสำรวจบุคลิกภาพทางอาชีพ" "การสำรวจความสนใจในอาชีพ" "การสำรวจความสามารถทางอาชีพ" และ "การสำรวจค่านิยมเกี่ยวกับงาน" กิจกรรมดังกล่าวได้ส่งเสริมให้สมาชิกเห็นภาพรวมของตนเองมีความเข้าใจตนเองและยอมรับองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเองในด้านต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ซึ่งสมาชิกกลุ่มสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับตนเองในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ไปพิจารณาเปรียบเทียบกับลักษณะงานอาชีพที่ตนสนใจให้สอดคล้องกัน จึงเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพในด้านการมีหลักการในการเลือกอาชีพ

1.2 กิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการเข้ากลุ่มครั้งที่ 7 และ 8 ได้แก่ "โลกกว้างทางการศึกษา ตอนที่ 1" และ "โลกกว้างทางการศึกษา ตอนที่ 2" กิจกรรมดังกล่าวได้ส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับแนวทางศึกษาต่อตามความเป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลต่อการเลือกอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียน จึงเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกมีความเข้าใจในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพอย่างถูกต้องและคงที่ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพในด้านการมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ

1.3 กิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการเข้ากลุ่มครั้งที่ 9 และ 10 ได้แก่ "โลกกว้างทางอาชีพ ตอนที่ 1" และ "โลกกว้างทางอาชีพ ตอนที่ 2" กิจกรรมดังกล่าวได้ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักแนวทางการประกอบอาชีพประเภทต่าง ๆ เช่น รัฐบาล รัฐบาล หรืออาชีพอิสระ และรู้จักลักษณะงานอาชีพจากบัตรอาชีพ โดยมุ่งเน้นให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพที่สุจริตทุกชนิด จึงเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกเห็นคุณค่าในการทำงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพด้านการมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน

1.4 กิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีอิสระในการตัดสินใจ เป็นกิจกรรมที่ใช้ในกลุ่มครั้งที่ 11 ได้แก่ "การตัดสินใจและการแก้ปัญหาทางอาชีพ" กิจกรรมดังกล่าวมุ่งเน้นให้สมาชิกรู้จักยุทธวิธีการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาทางอาชีพของตนเอง โดยการนำปัจจัยต่าง ๆ ที่

เกี่ยวกับลักษณะของตนเองและลักษณะของงานมาพิจารณาด้วยกันตามขั้นตอนของทักษะการตัดสินใจทางอาชีพ จนกระทั่งสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ด้วยตนเองโดยไม่ขึ้นอยู่กับการบังคับหรือชักชวนจากผู้อื่น จึงเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยตนเอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพก่อนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

1.5 กิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกอาชีพเป็นกิจกรรมที่ใช้ในการเข้ากลุ่มครั้งที่ 12 ได้แก่ "การวางแผนและการตั้งเป้าหมายทางอาชีพ" กิจกรรมดังกล่าวมุ่งเน้นให้สมาชิกวางแผนทางอาชีพตามเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้ โดยกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อมุ่งสู่อาชีพนั้น ๆ จึงเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตที่ตนเป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพก่อนการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกอาชีพ

นอกจากนี้กิจกรรมในกลุ่มยังได้กำหนดเป้าหมายชัดเจนอย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอน 3 ประการ คือ

ก. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในตนเอง เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการเข้ากลุ่มครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ได้แก่ "การสำรวจความสนใจกิจกรรมทางอาชีพ" "การสำรวจทักษะทางอาชีพ" "การสำรวจบุคลิกภาพทางอาชีพ" "การสำรวจความสนใจในอาชีพ" "การสำรวจความสามารถทางอาชีพ" และ "การสำรวจคาถาปริศนาเกี่ยวกับงาน" กิจกรรมดังกล่าวได้ส่งเสริมให้สมาชิกเห็นภาพรวมของตนเองมีความเข้าใจตนเองและยอมรับองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเองในด้านต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ซึ่งสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณา เปรียบเทียบกับลักษณะงานอาชีพที่ตนสนใจจนกระทั่งสามารถตัดสินใจและวางแผนการประกอบอาชีพได้ด้วยตนเองอย่างมีหลักการ

ข. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในโลกกว้างทางการศึกษาและอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการเข้ากลุ่มครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 10 ได้แก่ "การสำรวจโลกกว้างทางการศึกษา ตอนที่ 1 และ 2" "การสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ ตอนที่ 1 และ 2" กิจกรรมดังกล่าวได้ส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับแนวทางการศึกษาต่อและแนวทางประกอบอาชีพตามความเป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำไปเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ทำให้สมาชิกมีความเข้าใจที่ถูกต้องในปัจจุบันจะนำไปประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพและมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน

ค. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการตัดสินใจและ การวางแผนทางอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการเข้ากลุ่มครั้งที่ 11 และครั้งที่ 12 ได้แก่ "การตัดสินใจและการแก้ปัญหาทางอาชีพ" และ "การวางแผนและการตั้งเป้าหมายทางอาชีพ" กิจกรรมดังกล่าวส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับทักษะการตัดสินใจทางอาชีพ สามารถนำข้อมูล ส่วนตนและข้อมูลทางอาชีพมาพิจารณาาร่วมกันเพื่อตั้งเป้าหมายทางอาชีพทำให้สมาชิกมีทิศทาง การดำเนินชีวิตในทางอาชีพของตนเอง ทำให้สมาชิกมีอิสระในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในกระบวนการ เลือกอาชีพ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่ใช้ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มครั้งนี้ เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายชัดเจน สอดคล้องกับหลักการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ ดังที่ บุชเชอร์ (Butcher 1982 : 200-208) และโทลเบิร์ต (Tolbert 1974:179-199) กล่าวสรุปไว้ว่าการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้ได้พัฒนาความ เข้าใจตนเองและองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเองอย่างถ่องแท้ อีกทั้งช่วยให้เข้าใจโลกของงานตลอดจนสามารถผสมผสานสองสิ่งนี้เข้าด้วยกันจนกระทั่งบุคคลสามารถแก้ปัญหาทางอาชีพ ตัดสินใจและ ดำเนินตามโครงการประกอบอาชีพที่วางไว้จนประสบความสำเร็จก้าวหน้า ทั้งยังสอดคล้องกับ พัฒนาการทางอาชีพในขั้นการสำรวจ (exploration stage) ตามทฤษฎีพัฒนาการทาง อาชีพของซูเปอร์ (Super 1975 : 185 -186) ที่เคอแมนและโอฮารา (Tideman and O' Hara 1963 อ้างถึงใน Tolbert 1974 : 40 - 41) กล่าวคือเป็นระยะที่บุคคลเริ่ม สำรวจตนเองแสวงหาข้อมูลและประสบการณ์ทางอาชีพเพื่อนำมาประเมินตนเองต่อไป ดังนั้น กิจกรรมดังกล่าว จึงสามารถทำให้สมาชิกบรรลุเป้าหมายเกี่ยวกับการมีความรู้ความเข้าใจใน ตนเอง ความรู้ความเข้าใจในโลกกว้างทางการศึกษาและอาชีพ ตลอดจนทำให้สมาชิกมีความ สามารถตัดสินใจและวางแผนไปสู่เป้าหมายทางอาชีพได้ จึงมีส่วนเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพของ สมาชิกในทุกองค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกอาชีพ การมีทัศนคติที่ดี ต่อการทำงาน การมีอิสระในการตัดสินใจ การมีหลักการในการเลือกอาชีพ และการมีความ เข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไดนุซโซ (Dinuizzo 1977:6529-A) ไฮก์ (Haig 1981 : 3882-A) และทาเวรา (Taveira 1987: 74 :17261) ที่วิจัยพบว่ากิจกรรมที่ใช้ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ที่ส่งเสริม ให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในตนเอง ความรู้ความเข้าใจในโลกกว้างทางการศึกษา และ

อาชีพ รวมทั้งการมีความสามารถตัดสินใจและวางแผนทางอาชีพได้นั้น จะส่งเสริมให้สมาชิกมีวิถี
 ภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นในองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกอาชีพ การมี
 ทัศนคติที่ค้ำคอการทำงาน การมีอิสระในการตัดสินใจ การมีหลักการในการเลือกอาชีพ และการ
 มีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ

2. กระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ใ้ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มมี
 วิถีภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นอธิบายได้ดังนี้

2.1 ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มครั้งนี้ ได้ดำเนินการ เป็นลำ
 คับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สมาชิกเห็นภาพรวมของตนเอง แนวทางการศึกษาและอาชีพ จน
 กระทั่งสามารถตัดสินใจและวางแผนการประกอบอาชีพของตนเองได้ในที่สุด ซึ่งกระบวนการกลุ่ม
 ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นของกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวคิดของ
 บุษเชอร์ (Butcher 1982 : 204-208) ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ

กระบวนการกลุ่มขั้นแรก เป็นระยะของการสำรวจตนเอง โลกกว้างทางการศึกษา
 และอาชีพ เพื่อให้สมาชิกรู้จักตนเอง โลกกว้างทางการศึกษาและอาชีพเพิ่มขึ้น ซึ่งอยู่ในการเข้า
 กลุ่มครั้งที่ 1 ถึง ครั้งที่ 10 โดยบรรยากาศของกลุ่มในระยะแรกเริ่ม สมาชิกได้รับการยอมรับ
 และความไว้วางใจจากผู้นำกลุ่ม ทำให้ลดอุปสรรคความวิตกกังวล สามารถที่จะเปิดเผยตนเองและ
 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการสำรวจตนเองต่อกัน ดังที่สมาชิกคนหนึ่งได้ออกกับกลุ่ม
 ว่า "...กิจกรรมที่ชอบทำมากที่สุดคือ การทำสวนปลูกพืชต่าง ๆ ในขณะที่อยู่นั้น มี 2 ไร่ช่วยพอ
 ทำสวนที่หลังบ้านเนื้อที่ประมาณ 1 งาน ปลูกพืชต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด พริก หัวหอม เมื่อมัน
 ออกผลมาก็รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ทำมัน และรู้สึกสนุกเมื่อไปปลูกพืช... จึงคิดว่าตนเองสนใจกิจกรรม
 ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุสิ่งของ..." นอกเหนือจากนี้แล้วยังมีการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อกันหลังจากที่สมา
 ชิกแต่ละคนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการประเมินตนเองต่อกันแล้ว ทำให้สมาชิกสามารถ
 เห็นภาพรวมของตนเอง ยอมรับตนเอง และเข้าใจตนเองต่าง ๆ อย่างแท้จริง ซึ่งสามารถนำ
 องค์ประกอบดังกล่าวไปพิจารณา เปรียบเทียบกับอาชีพที่จะตัดสินใจเลือกต่อไป

กระบวนการกลุ่มขั้นที่ 2 เป็นขั้นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโดยสมาชิกได้ประสานความรู
 ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง และโลกของงานอาชีพการรวมกัน เพื่อที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพให้
 เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด ซึ่งอยู่ในการเข้ากลุ่มครั้งที่ 11 โดยสมาชิกได้นำข้อมูลจากการเข้า

กลุ่มในครั้งที่เข้ามา ซึ่งเป็นการนำองค์ประกอบที่เกี่ยวกับตนเองมาประเมินเปรียบเทียบกับคุณลักษณะของงานอาชีพ แล้วตัดสินใจเลือกอาชีพที่สมาชิกคนหนึ่งได้กล่าวถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับตนเองต่อกลุ่มดังนี้ "...อาชีพที่ผมตัดสินใจเลือก 3 อาชีพ ตามลำดับ คือ ผู้รับเหมาก่อสร้าง วิศวกรไฟฟ้า และช่างไฟฟ้า เพราะเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของ ต้องใช้ทักษะของการเคลื่อนไหวของร่างกาย ซึ่งผมก็มีความสนใจในการทำงานเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ มีความสามารถในการใช้ทักษะทางการเคลื่อนไหวของร่างกาย มีบุคลิกภาพเนื้องาน มีค่านิยมเกี่ยวกับงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง การได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและความคุ้นเคย ดังนั้นผมคิดว่าอาชีพที่ผมเลือกน่าจะเหมาะกับผมครับ และผมก็ชอบทางช่างอยู่แล้ว..." ผลจากการเข้ากลุ่มในชั้นนี้แสดงให้เห็นว่าสมาชิกยอมรับตนเองและผู้อื่นสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและโลกของงานมาพิจารณาาร่วมกัน เป็นการคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ มีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพของตนเอง มีความรู้สึกเป็นเจ้าของในอาชีพที่ตนเองตัดสินใจเห็นคุณค่าของการทำงานและอาชีพที่ตนเลือก นอกจากนี้ยังแสดงถึงการมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ

กระบวนการกลุ่มขั้นสุดท้าย คือขั้นดำเนินการ เป็นระยะที่สมาชิกกลุ่มร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันในการสร้างเป้าหมายและวางแผนทางอาชีพ ซึ่งอยู่ในการเข้ากลุ่มครั้งที่ 12 โดยสมาชิกได้ช่วยกันกำหนดแนวทางที่จะดำเนินการในระยะสั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางอาชีพที่ตั้งไว้ซึ่งที่สมาชิกคนหนึ่งได้กล่าวต่อกลุ่มว่า "...อาชีพที่ลักษณะตั้งเป้าหมายไว้คือ พยาบาล โดยจบ ม.3 แล้วจะเรียนต่อ ม. 4 โรงเรียนชุมแพศึกษา สาขาศาสตร์ ในเทอมที่ 2 ปีการศึกษา 2531 จะอ่านหนังสือทางศาตร์รวมทั้งหนังสือเตรียมสอบใหม่มากขึ้น พอจบ ม.6 ก็จะไปต่อมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในคณะพยาบาลศาสตร์..." และกลุ่มได้สนับสนุนว่า "...ที่ลักษณะตั้งเป้าหมายไว้น่าจะเหมาะสมกับลักษณะเพราะลักษณะชอบช่วยเหลือผู้อื่น และจะเรียนสายวิทยาศาสตร์ คงจะสอบพยาบาลได้..." ผลจากการเข้ากลุ่มในชั้นนี้แสดงให้เห็นว่า สมาชิกกลุ่มมีทิศทางดำเนินการดำเนินชีวิตและมีความมั่นใจต่อเป้าหมายทางอาชีพของตนเอง

2.2 การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตั้งแต่ครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 12 ที่กล่าวแล้วข้างต้นมีจุดเน้นที่การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ได้แก่การที่สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการอภิปรายซักถาม ให้ข้อมูลย้อนกลับ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกซึ่งกัน

และกันตามเป้าหมายของการ เขากลุ่มแต่ละครั้งก็กล่าวไว้ในตอนต้น ทำให้สมาชิกมีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

กล่าวคือ ในการ เขากลุ่มในครั้งแรกนั้น สมาชิกได้มีโอกาสทำความรู้จักกันโดยได้แนะนำตนเองต่อกัน ทำให้บรรยากาศของกลุ่มมีลักษณะ เป็นกันเอง และลดภาวะการป้องกันตนเองลง ซึ่งมีผลต่อการ เขากลุ่มในครั้งต่อไป ที่ทำให้สมาชิกมีความรู้สึกใกล้ชิดและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มจึงกล้าที่จะ เปิดเผยตนเองต่อกัน ก็จะยกตัวอย่างคำพูดบางประเด็นที่แสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มได้มีส่วนเพิ่มวิวัฒนาการทางอาชีพในองค์กรประกอบต่าง ๆ ของสมาชิก เช่นในการ เขากลุ่มครั้งที่ 2 สมาชิกคนหนึ่งได้เล่าถึงความคิดเห็นช่วยเหลือ ถึงคำพูดที่ว่า "...ทักษะทางอาชีพอันดีหนึ่งของजू คือ ทักษะทางศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม แต่ตนเองคิดว่าไม่เหมาะกับตนเองเท่าไรนัก เพราะร้องเพลงก็ไม่เก่ง วาดภาพก็ไม่สวย ตัวเองมีความรู้สึกว่าจะ เป็นทักษะทางการวิเคราะห์และคำนวณมากกว่า เพราะชอบคิดคำนวณเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์..." จากนั้นกลุ่มได้แสดงความรู้สึกว่า "...ปกติก็เคยเห็นजूชอบร้องเพลงเหมือนกัน ทักษะทางศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรมก็น่าจะมีอยู่ในตัวजूด้วย แต่รู้สึกว่าจะให้ความสนใจทักษะทางการวิเคราะห์และคำนวณมากกว่า..." ซึ่งทำให้สมาชิกคนนั้นตระหนักถึงตนเองและยอมรับในสิ่งที่เพื่อนแสดงความรู้สึก นอกจากนี้กลุ่มยังได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า "...บุคคลแต่ละคนย่อมมีทักษะต่าง ๆ แฝงอยู่ในตัว ซึ่งสามารถจะพัฒนาทักษะที่ตนเองสนใจได้ อย่างजूก็สามารถพัฒนาทักษะทางการวิเคราะห์และคำนวณ..." การที่สมาชิกได้ เปิดเผยตนเองและได้รับข้อมูลย้อนกลับครั้งนี้จากการสังเกตพบว่า สมาชิกมีความพึงพอใจ เกี่ยวกับความ เข้าใจตนเอง เรื่องทักษะทางอาชีพของตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไป เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินใจเลือกอาชีพของตนเอง

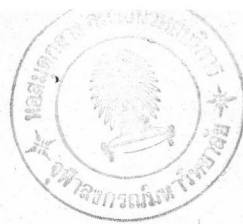
ในการ เขากลุ่มครั้งต่อ ๆ มา สมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูล เกี่ยวกับตนเองในทำนองเดียวกันในต่าง ๆ อีก ได้แก่ บุคลิกภาพทางอาชีพ ความสนใจทางอาชีพ ความสามารถทางอาชีพ และค่านิยมเกี่ยวกับงาน ซึ่งทำให้สมาชิกเข้าใจตนเองชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้การได้อภิปรายซักถาม เกี่ยวกับแนวทางการศึกษาต่อในประเด็นที่ไม่เข้าใจชัดเจน โดยกลุ่มก็ได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็น ดังที่สมาชิกคนหนึ่งได้ถามถึงข้อสงสัยกับกลุ่มว่า "...หลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลจบมาแล้วจะประกอบอาชีพอะไรไปบ้าง..." สมาชิกได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็นว่า "...สามารถประกอบอาชีพ เป็นผู้ช่วยพยาบาลหรือ เจ้าหน้าที่พยาบาลตามสถานพยาบาลทั้งของรัฐบาลและเอกชน..." จากการให้ข้อมูลย้อนกลับดังกล่าวสังเกตเห็นว่าสมาชิกคลายความสงสัย และเริ่ม

มีความเข้าใจในแนวทางการศึกษาต่อที่ตนเองสนใจ แสดงให้เห็นถึงการมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพของตน

จากประสบการณ์กลุ่มครั้งที่ 10 ที่สมาชิกได้ทราบลักษณะอาชีพต่าง ๆ โดยทั่วไปและที่ตนเองสนใจโดยได้ศึกษาข้อมูลทางอาชีพจากบัตรอาชีพอย่างละเอียดด้วยความตั้งใจ จากนั้นสมาชิกแต่ละคนได้เล่าให้กลุ่มฟังถึงอาชีพที่ตนเองสนใจหรืออาจจะเลือกในอนาคต ซึ่งกลุ่มก็ได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้ ดังตัวอย่างเช่น "อาชีพที่ขายอาจจะเลือก คือพนักงานรับจ่ายเงินในธนาคาร นายธนาคาร พนักงานคุมแวงเครื่องติดต่อทางโทรศัพท์ พนักงานในสำนักงานพยาบาล พนักงานบัญชี ผู้จัดการ หันตแพทย์ ผู้จัดการ คอมพิวเตอร์ ประธานบริษัท อาชีพที่ชอบมากที่สุดคือพนักงานรับจ่ายเงินในธนาคารคะ เพราะได้ทำงานตามกำหนดการและเป็นงานเกี่ยวกับตัวเลขคะ..." กลุ่มได้ช่วยกันแยกประเภทอาชีพของสมาชิกผู้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอาชีพทางธุรกิจ ได้แก่ นายธนาคาร ผู้จัดการ ผู้จัดการคอมพิวเตอร์ ประธานบริษัทกลุ่มอาชีพทางการ ได้แก่ พนักงานรับจ่ายเงินในธนาคาร พนักงานคุมแวงเครื่องติดต่อทางโทรศัพท์ พนักงานในสำนักงาน พนักงานบัญชี และกลุ่มอาชีพบริการ ได้แก่ พยาบาล เป็นต้น โดยกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นสนับสนุนถึงความเป็นไปได้ว่า "...อาชีพที่ขายเลือกก็เหมาะสมกับขายครับ เพราะขายชอบทางด้านบัญชีและการได้ทำงาน ตามกำหนดการตาชอบทำงานธนาคารที่เขายกตั้งแต่แรก จึงคิดว่ากลุ่มอาชีพทางธุรกิจและธุรกิจการนำจะเป็นไปได้สำหรับขายครับ..." นอกจากนี้กลุ่มยังได้ช่วยสมาชิกบางคนที่ยังมีความสับสนซึ่งได้เลือกอาชีพไว้มากมายและจำแนกได้หลายกลุ่มโดยสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นและได้ตั้งข้อสงสัยแก่ให้สมาชิกผู้หนึ่งพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ประสบการณ์กลุ่มครั้งนี้ทำให้สมาชิกได้ทราบข้อมูลทางอาชีพที่เกี่ยวข้องกับลักษณะงานประเภทต่าง ๆ สามารถแบ่งกลุ่มอาชีพที่ตนเองสนใจที่จะเลือกในอนาคต แสดงให้เห็นถึงการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน

จากประสบการณ์กลุ่มครั้งที่ 11 ที่สมาชิกอภิปรายถึงทักษะการตัดสินใจทางอาชีพและได้ตัดสินใจเลือกอาชีพจำนวน 3 อาชีพ โดยการนำปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของตนเอง และลักษณะของงานมาพิจารณาด้วยกัน แล้วได้เล่าให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นถึงอาชีพที่ตนตัดสินใจ ซึ่งจากการสังเกตปรากฏว่าสมาชิกส่วนใหญ่ได้เล่าถึงอาชีพที่ตนเองตัดสินใจด้วยน้ำเสียงที่แสดงถึงความรู้สึกมั่นใจและเป็นเจ้าของในอาชีพนั้น ๆ ดังเช่น "...จุดตัดสินใจเลือกแพทย์ เพราะคิดว่าได้ใช้ทักษะทางการวิเคราะห์และคำนวณ ซึ่งตนเองมีความสนใจและถนัดทางด้านนี้คะ อีกทั้ง

ตรงกับค่านิยมของตนเองที่สนใจทำงานที่ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ มีความพึงพอใจทางวิชาการ และมีความมั่นคง..." จากคำพุดกั้งกล่าวแสดงให้เห็นว่า การ เปิดเผยตนเองและการได้ รับข้อมูลย้อนกลับในการ เขากลุ่มครั้งที่ผานๆ มา มีผลทำให้สมาชิกผู้ที่มีอิสระในการตัดสินใจเลือก อาชีพของตนเอง โดยไม่ขึ้นอยู่กับการบังคับของผู้อื่น

ในการ เขากลุ่มครั้งสุดท้าย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้สมาชิกวางแผนทางอาชีพตามเป้าหมาย ที่วางไว้โดยได้เลาแนวทางการศึกษาต่อภายหลังจบจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จนถึง การเข้าสู่อุต บันการศึกษาเพื่อมุ่งสู่อาชีพนั้น ๆ ให้กลุ่มได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อให้เป้าหมายดังกล่าวมี ความเป็นไปได้มากที่สุด ดังตัวอย่างเช่น "...เป้าหมายทางอาชีพของ จู คือแพทย์โดยภายหลังจาก จบ ม.3 จะเรียนต่อ ม.4 ที่โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย สาขาวิทยาศาสตร์ แล้วจะเข้ามาหา วิทยาลัยในคณะแพทยศาสตร์ ค่ะ..." กลุ่มได้ถามถึงสาเหตุที่จะย้ายไปเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กรุงเทพฯ สมาชิกผู้หนึ่งได้เล่าถึงการต้องย้ายติดตามผู้ปกครอง จากการสังเกตรรพยาการศของ กลุ่ม ปรากฏว่ามีสมาชิกกลุ่มได้แสดงสีหน้าและคำพูดที่บ่งบอกถึงความอาหารต่อสมาชิก ผู้อื่นแต่ทุก คนก็ได้ให้กำลังใจสนับสนุนถึงความเป็นไปได้ของการวางแผนทางอาชีพ ดังคำพูดที่ว่า "...การ ที่จูเลือกเรียนสาขาวิทยาศาสตร์ ในชั้นม.4 โอกาสที่จะสอบ เข้าคณะแพทย์ ย่อมมีมากกว่าสายอื่นครับ เพราะแพทย์ต้องสอบวิชาค่านวิทยาศาสตร์..." ประสบการณ์กลุ่มกั้งกล่าวทำให้สมาชิกได้มีส่วน เกี่ยวข้องในการวางแผนชีวิตของตนเอง จึงแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการ เลือก อาชีพ

ผลของกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มที่มีลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกที่กล่าวแล้วข้างตน จะเห็นได้ว่าสมาชิกสามารถที่จะให้ข้อมูล ย้อนกลับต่อกันอย่างตรงไปตรงมา แสดงให้เห็นถึงการยอมรับและเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากการที่กลุ่มได้สร้างความคุ้นเคย ให้โอกาสสมาชิกเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับข้อมูลย้อนกลับ จึงทำให้บรรยากาศของกลุ่มมีการป้องกันตนเองน้อยลง อีกทั้งการที่สมาชิกอยู่ในวัยและระดับชั้น เดียวกันจึงสามารถที่จะรับรู้ความต้องการระหว่างสมาชิกด้วยกันได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับหลักพัฒนา การทางสังคมของเด็กวัยรุ่น ดังที่เฮนสัน (Henson 1981 : 5) นิวแมนและนิวแมน(Newman and Newman 1979 : 28) และทอมสัน (Thomson 1985:8) ได้ให้ความ เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนใน เด็กวัยรุ่นมีความสำคัญต่อการตัดสินใจ เนื่องจากเพื่อนเป็นผู้ที่ เขาใจความต้องการของเด็กในวัยเดียวกัน สามารถทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่นและยอมรับซึ่งกัน

และกัน จึงทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเองและของกลุ่ม ตลอดจนการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อช่วยเหลือเพื่อนคนอื่นยังทำให้สมาชิกมีความเข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับหลักการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มสำหรับเด็กวัยรุ่น ตามที่ โอลส์เซน (Ohlson 1964 : 148) ได้กล่าวว่าการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มทำให้วัยรุ่นได้รับประโยชน์เพราะหลักการยอมรับและการช่วยเหลือจากเพื่อนจะทำให้สมาชิกเข้าใจตนเองและทำให้เขาไว้วางใจคนอื่น เมื่อเขาได้แสดงความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองและคนอื่นอย่างที่เขาเชื่อจะทำให้เขาเข้าใจและยอมรับตนเองมากขึ้น จึงทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกอาชีพ ของตนเอง นอกจากนี้ การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความพึงพอใจและส่งเสริมความมั่นใจในแนวทางการประกอบอาชีพของตน ดังนั้นกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มจึงเป็นปัจจัยในการส่งเสริมให้สมาชิกมีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นในองค์ประกอบต่าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกอาชีพ การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การมีอิสระในการตัดสินใจ การมีหลักการในการเลือกอาชีพ และการมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ

ดังนั้น จากผลที่เกิดขึ้นกับสมาชิกโดยผ่านกิจกรรมและกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มที่กล่าวแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มสามารถส่งเสริมวุฒิภาวะทางอาชีพของสมาชิก ด้านทัศนคติในการเลือกอาชีพทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกอาชีพ การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การมีอิสระในการตัดสินใจ การมีหลักการในการเลือกอาชีพ และการมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ จึงสรุปผลการทดลองครั้งนี้ได้ว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจาก

ก. กระบวนการกลุ่ม กล่าวคือ ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มสมาชิกกลุ่มสามารถปฏิสัมพันธ์กัน ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึกและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เช่น ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ อธิบายข้อมูลที่สมาชิกไม่เข้าใจ เป็นต้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจึงส่งเสริมให้สมาชิกเกิดความรับผิดชอบต่อการแสดงความคิดเห็น และร่วมมือกันแก้ปัญหาของตนเองและของเพื่อน ดังนั้นการอภิปรายและการแสดงความคิดเห็น จึงเกิดขึ้นกับสมาชิกทั้งกลุ่ม โดยการ เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างทั่วถึง ทำให้สมาชิกทุกคนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น สามารถกำหนดแนวทางการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของตนได้อย่าง

มั่นใจ ส่วนการศึกษาจากโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองนักเรียนไม่มีโอกาสซักถามหรือแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกระหว่างกัน จึงอาจไม่เข้าใจอย่างชัดเจนในบางประเด็นที่ตนเองสงสัยหรือวิตกกังวลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว การศึกษาและอาชีพ ทำให้การส่งเสริมองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพด้านการมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ และดำเนินการมีหลักการในการเลือกอาชีพไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

ข. บรรยากาศของกลุ่ม กล่าวคือ ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม สมาชิกมีโอกาสได้ทำความคุ้นเคยซึ่งกันและกันรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นในระหว่างอยู่ในกลุ่ม เช่น การเป็นผู้รับฟัง การเปิดเผยตนเอง การให้ข้อคิดเห็นตน ทำให้สมาชิกมีความใกล้ชิดกันสามารถยอมรับตนเองและผู้อื่น จึงส่งเสริมบรรยากาศที่มีการป้องกันตนเองน้อยลง โดยสมาชิกมีความรู้สึกไว้วางใจซึ่งกันและกัน และมีความมั่นใจว่าตนเองจะเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ นอกจากนี้ บรรยากาศที่มีลักษณะส่วนตัว เฉพาะกลุ่ม ทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของกลุ่ม สมาชิกจึงกล้าเปิดเผยตนเอง หรือเล่าเรื่องส่วนตัวให้กลุ่มฟัง จึงทำให้สมาชิกยอมรับและเข้าใจตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น ส่วนการศึกษาจากโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง นักเรียนจะไม่มีโอกาสทำความคุ้นเคยรู้จักกัน จึงไม่มีการเปิดเผยตนเอง หรือขาดความคิดเห็นจากคนอื่นเป็นผลให้สมาชิกไม่เข้าใจตนเองอย่างชัดเจนเท่าที่ควร ทำให้การพัฒนาเกี่ยวกับการมีหลักการในการเลือกอาชีพไม่ได้ผลอย่างเต็มที่

ค. การมีผู้นำกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่เอื้ออำนวยให้สมาชิกกลุ่มได้พิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางโครงการประกอบอาชีพของสมาชิกแต่ละคน โดยการสนับสนุนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการอภิปราย ให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้โอกาสสมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็นเสมอภาคกัน คอยสรุปสิ่งที่เกิดขึ้นในการเข้ากลุ่มแต่ละครั้ง เพื่อให้สมาชิกทราบความก้าวหน้าของตนเอง จึงทำให้สมาชิกมีความเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลทางการศึกษาและอาชีพชัดเจนยิ่งขึ้นตลอดจนทั้งการช่วยพิจารณาถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมเกี่ยวกับการวางโครงการประกอบอาชีพของสมาชิกแต่ละคน ส่วนการศึกษาจากโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองจะไม่มีผู้นำกลุ่มมาคอยช่วยเหลือนักเรียนในการทำความเข้าใจข้อมูลต่าง ๆ จึงทำให้นักเรียนอาจไม่ชัดเจนในข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลทางการศึกษาและอาชีพ ทำให้การส่งเสริมองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพในทางต่าง ๆ ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทักเคอร์ (Tucker 1985 : 1746) และโรบินสันและทักเคอร์ (Robbins and Tucker 1986 : 418 - 424) ที่วิจัยพบว่าคุณสมบัติที่ได้รับการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีวุฒิภาวะทางอาชีพ พฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลทางอาชีพ และความพึงพอใจในการเข้ากลุ่ม มากกว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง และจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม ที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือควยวิธีใด ๆ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของไดนุซโซ (Dinuzzo 1977 : 6529 - A) ไฮก (Haig 1981 : 3882 - A) และทาเวรา (Taveira 1937 : 74:17261) ที่วิจัยพบว่าคุณสมบัติที่ได้รับการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือควยวิธีใด ๆ

จากสมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า "นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง จะมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนในกลุ่มที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือควยวิธีใด ๆ" เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่านักเรียนในกลุ่มทดลอง (B) ที่ได้รับการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม (C) ที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือควยวิธีใด ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้จะเป็นผลมาจากปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. กิจกรรมที่ใช้ในโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง
2. รูปแบบการเสนอโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง

มีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมที่ใช้ในโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง ที่มีเป้าหมายชัดเจน ซึ่งมีรายละเอียด เนื้อหาของกิจกรรมแต่ละโปรแกรม เช่น เกี่ยวกับกลุ่มทดลอง (A) ที่ได้รับการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ซึ่งเป้าหมายของกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการแนะแนวอาชีพและทะนุถุอาชีพศึกษาตามขอเสนอของออฟเพนเฮเมอร์และฟลูม (Oppenheimer and Flum 1986 : 34 - 46) ซึ่งสรุปไว้ว่าองค์ประกอบของการจัดอาชีพศึกษามี 3 ประการคือ

1.) ความรู้ความเข้าใจในตนเอง 2.) ความรู้ความเข้าใจในโลกของงาน และ 3.) การตัดสินใจและการวางแผนทางอาชีพ ทั้งนี้จากการที่โปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองได้จัดกิจกรรมที่ตอบสนองเป้าหมาย 3 ประการ ที่กล่าวแล้วข้างต้น จึงส่งผลให้สมาชิกมีภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นในทุกองค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกอาชีพ การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การมีอิสระในการตัดสินใจ การมีหลักการในการเลือกอาชีพ และการมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพดังเหตุผลที่อธิบายไว้ใน สมมติฐานที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี ชาญควยกิจ (2528 : 58-61) ที่วิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในตนเอง ความรู้ความเข้าใจในโลกกว้างทางการศึกษาและอาชีพรวมทั้งการมีความสามารถตัดสินใจและวางแผนทางอาชีพได้นั้นจะส่งเสริมให้สมาชิกมีภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้น ในองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกอาชีพ การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การมีอิสระในการตัดสินใจ การมีหลักการในการเลือกอาชีพ และการมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ

2. รูปแบบการเสนอโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง ได้ส่งเสริมให้สมาชิกมีภาวะทางอาชีพมากขึ้น อธิบายได้ดังนี้

โปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองทั้ง 12 โปรแกรมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้พัฒนาขึ้นในลักษณะของชุดการเรียนรู้รายบุคคล ตามแนวความคิดของ สกินเนอร์ (Skinner 1954 อ้างถึงใน อรรถพร พริสมา 2530 : 32-33) ที่สรุปไว้ว่าชุดการเรียนรู้รายบุคคลเป็นวิธีการจัดการศึกษาโดยนำวิธีการ วัสดุ และอุปกรณ์มาบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญคือชุดบทเรียน คำแนะนำการใช้บทเรียน จุดประสงค์ของบทเรียน การทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลหลังการเรียนรู้ ดังนั้นผู้เรียนจึงสามารถทำความเข้าใจบทเรียนต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยการอ่านรายละเอียดเนื้อหาของโปรแกรม ฉะนั้นโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง จึงให้โอกาสผู้เรียนมีประสบการณ์จากการศึกษาด้วยตนเอง อย่างเพียงพอจนก่อให้เกิดการเพิ่มภาวะทางอาชีพ กานท์ทัศนคติในการเลือกอาชีพ ดังจะยกตัวอย่างการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองในโปรแกรมชุดที่ 1 ซึ่งมีชุดบทเรียนว่า "การสำรวจความสนใจกิจกรรมทางอาชีพ" ทำให้สมาชิกชุดบทเรียนที่ตนเองจะศึกษาเป็นการเริ่มต้นที่จะเรียนรู้รายละเอียดข้อ ๆ ไป ต่อมาใคร่วิธีการเรียนโดยอ่านคำแนะนำในการใช้โปรแกรมต่าง ๆ ดังตัวอย่างเช่น "โปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง

ชุดนี้นักเรียนจะเป็นผู้ศึกษาด้วยตนเอง ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง โดยการอ่านคำแนะนำในการศึกษาตามขั้นตอนของโปรแกรมที่จะเอื้ออำนวยให้" คำแนะนำดังกล่าวทำให้สมาชิกทราบว่าตนเองจะต้องอ่านข้อความต่าง ๆ ภายในบทเรียนหรือท้องทดสอบ ตามเวลาที่กำหนดเป็นต้น

ต่อมาสมาชิกได้รู้จักจุดประสงค์ของโปรแกรมซึ่งเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่แน่ชัดทำให้รู้ว่า เมื่อศึกษาโปรแกรมชุดนั้นแล้วจะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองในเรื่องใด เช่น จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของโปรแกรมชุดที่ 1 ระบุว่า "...3. บอกกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจหรือพอใจจำนวน 10 กิจกรรมได้ 4. จำแนกกิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรมว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล ความคิด บุคคล หรือวัตถุสิ่งของใด..." เป็นต้น จะเห็นได้ว่าจากจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของโปรแกรมนั้นทำให้สมาชิกทราบว่าหลังจากศึกษาบทเรียนนี้แล้วสมาชิกจะสามารถบอกกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ตนเองรู้สึกภาคภูมิใจหรือพอใจจำนวน 10 กิจกรรม และบอกได้ว่ากิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดระหว่างข้อมูล ความคิด บุคคล หรือวัตถุสิ่งของ ซึ่งจะนำไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่จะเกี่ยวข้องต่อไป

จากนั้นสมาชิกได้ทำการประเมินตนเองก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานก่อนการเรียนอย่างไร โดยเมื่อทำการทดสอบแล้ว สมาชิกจะได้อ่านข้อมูลย้อนกลับจากการเฉลยคำตอบทันที เพื่อเป็นการเสริมแรงให้ผูเรียนได้ดำเนินการในขั้นต่อไป ลำดับต่อมาเป็นขั้นกิจกรรมการเรียนที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เช่น การให้เขียนบทวนเนื้อหาที่เรียนไปแล้วโดยการตอบคำถาม การทำแบบทดสอบ การให้ศึกษาลักษณะของงานจากบัตรอาชีพ เป็นต้น เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ครบถ้วนแล้วในขั้นสุดท้ายของโปรแกรมนักเรียนจะได้ทำการทดสอบหลังการเรียนอีกครั้ง เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าจากการศึกษาโปรแกรมนี้ ๆ แต่สำหรับโปรแกรมการศึกษาด้วยตนเองชุดที่ใช้แบบทดสอบ จะไม่มีการประเมินตนเองก่อนและหลังการเรียน ทั้งนี้เนื่องจากแบบทดสอบเป็นการประเมินตนเองอยู่แล้ว ดังนั้นจากการสังเกต การทำโปรแกรมชุดที่ 1 ปรากฏว่า สมาชิกส่วนใหญ่สามารถเข้าใจบทเรียนโดยตอบคำถามต่าง ๆ ได้ถูกต้องเช่น สามารถบอกถึงความหมายและประเภทของกิจกรรมทางอาชีพได้ถูกต้อง สามารถบอกความสำคัญของการมีความสนใจในกิจกรรมทางอาชีพได้ สามารถบอกกิจกรรมที่ตนเองพอใจจำนวน 10 กิจกรรม และจำแนกได้ว่ากิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรมเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล ความคิด บุคคล หรือวัตถุสิ่งของ และสามารถเขียนอัตชีวประวัติทางอาชีพของตนเองได้ 1 เรื่อง ดังนั้นจากประสบการณ์โดยผ่านโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองชุดที่ 1 นี้ แสดงให้เห็นว่า

สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในตนเองเกี่ยวกับความสนใจในกิจกรรมทางอาชีพ ว่าตนเองสนใจที่จะทำงานเกี่ยวกับสิ่งใด ระหว่างข้อมูล ความคิด บุคคล หรือวัตถุสิ่งของ ซึ่งการรู้จักตนเองในค่านี้นักสมาชิกสามารถที่จะนำไปเป็นปัจจัยในการพิจารณาตัดสินใจในการประกอบอาชีพของตนเองต่อไปในอนาคต

ในโปรแกรมชุดข้อ ๆ มา รูปแบบการศึกษาก็มีลักษณะ เช่นเดียวกับชุดที่ 1 คือการที่สมาชิกได้อ่านและเขียนกิจกรรมต่าง ๆ ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละโปรแกรม ซึ่งจากการสังเกตพบว่าสมาชิกได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของแต่ละโปรแกรมแสดงให้เห็นว่าสมาชิกมีความเข้าใจตนเองในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความสนใจในกิจกรรมทางอาชีพ ทักษะทางอาชีพ บุคลิกภาพทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพ ความสามารถทางอาชีพ และค่านิยมเกี่ยวกับงาน มีความเข้าใจในโลกกว้างทางการศึกษาและอาชีพ ตลอดจนสามารถตัดสินใจและวางแผนทางอาชีพของตนได้

ผลของรูปแบบการเสนอโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองที่กล่าวแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าสมาชิกสามารถตอบสนองเนื้อหาโปรแกรม ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละโปรแกรม และได้ทราบผลทันทีหลังจากที่สมาชิกได้ตอบไปแล้วจึงเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยมีการเฉลยคำตอบเป็นตัวเสริมแรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมของสกินเนอร์ (Skinner 1954 อ้างถึงใน สุนันท์ ปัทมาคม 2530 : 15) ที่ว่าในการสร้างบทเรียนโปรแกรมขึ้นเช่นนั้น ได้ยึดหลักเงื่อนไขในการตอบสนอง (operant conditioning) และการเสริมแรง (reinforcement) เข้าช่วยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่ต้องการ อีกทั้งโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แต่ละโปรแกรมมีรูปภาพประกอบเนื้อหา ทำให้ผู้เรียนได้รับความเพลิดเพลิน ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน และทำให้เข้าใจบทเรียนง่ายขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า กิจกรรมที่ใช้ในโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง และรูปแบบการเสนอโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองสามารถส่งเสริมวิวัฒนาการทางอาชีพของสมาชิก ด้านทัศนคติทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกอาชีพ การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การมีอิสระในการตัดสินใจ การมีหลักการในการเลือกอาชีพ และการมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกราฟฟ์ แคนนิช และออสติน (Graff, Danish and Austin 1972 : 227 - 228) ที่วิจัยพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรม

การศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองสามารถส่งเสริมองค์ประกอบจากแบบสำรวจการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางการศึกษาและอาชีพ (Educational Vocational Counseling Survey) มากกว่ากลุ่มควบคุม 3 ท่านคือ 1) ความเข้าใจเกี่ยวกับโอกาสการทำงานและลักษณะของงานอาชีพ 2) ความเข้าใจวิธีการตัดสินใจทางการศึกษาและอาชีพ 3) ความเข้าใจในการกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทนา เหลืองเจริญ (2525) ที่วิจัยพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนโปรแกรมในการสอนกิจกรรมแนะแนวมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ เรื่องการศึกษาและการประกอบอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนโดยวิทยากรภายนอก

จากการอภิปรายผลที่กล่าวมา สรุปได้ว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาทางอาชีพด้วยตนเองและนักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือควยวิธีใด ๆ และพบว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือควยวิธีใด ๆ แสดงให้เห็นว่าการช่วยเหลือนักเรียนให้มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้นนั้น วิธีการช่วยเหลือนักเรียนโดยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ที่ให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันมีประสิทธิภาพในการเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพได้ดีกว่าโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการช่วยเหลือแบบสมาชิกไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน